

Yttrande över detaljplanskiss för kvarteret Isstacken m.m.

Inledning

Naturskyddsföreningen har tagit del av detaljplanskiss för kvarteret Isstacken och lämnar härmed följande synpunkter.

Det framgår av inledningen till planskissen att arbetet har initierats av en ansökan om bygglov för fem enbostadshus på fastigheterna 9:76 och 9:77. Området är inte planlagt tidigare varför - vi citerar planskissen - *bebyggelsens lämplighet bör prövas genom planläggning.*

Detta är en bra utgångspunkt. Kommunens planmonopol är inte i första hand till för att tillgodose enskilda exploatörers intressen. Med planmonopolet har kommunen möjlighet att styra Lidingös utveckling på ett sätt som är önskvärt ur allmän synpunkt. Vad det innebär kan man ha olika mening om, men en god vägledning kan man få dels av Översiktsplan för Lidingö dels av Agenda 21 för Lidingö. Båda dessa dokument har ju utarbetats i en demokratisk process där allmänheten i hög grad varit delaktig.

Vi tycker dock inte att den prövning av bebyggelsens lämplighet som görs i planskissen är tillfyllest.

Den bebyggelse som planen skulle möjliggöra är av två slag:

dels kompletterande bebyggelse inom redan bebyggda tomter

dels exploatering av en del av ängsmarken inom området.

Den kompletterande bebyggelsen inom redan bebyggda tomter har utan tvekan stöd i vad översiktsplanen säger om generationsboende etc. Det samma kan dock inte sägas om exploateringen av ängsmarken. De stycken i översiktsplanen som citeras och den argumentation som förs har endast relevans för den kompletterande bebyggelsen inom redan bebyggda tomter.

Exploateringen av ängen, som ju anges vara planens egentliga syfte, slinker så att säga med utan att ha fått en allsidig belysning. I så motto är planskissen rent av vilseledande, vilket inte är bra. Vi utvecklar detta närmare i det följande.

Postadress :

c/o Helena Klangemo
Åkerbärsv. 15
181 64 LIDINGÖ

tel.: 08-765 24 14
e-post : helena@biosfaren.se

organisationsnummer: 813600-4028
postgiro: 45 88 14 - 1

Översiktsplan

Området har i översiktsplanen markerats som bostadsområde. Ny bebyggelse kan således betraktas som förtätning. Området anses också utgöra en kulturhistorisk miljö. Detta framhålls i planskissen och man hänvisar till utredningen "Lidingö kulturhistoriska miljöer". De krav som ställs på utformning av nya hus verkar ur kultursynpunkt vara väl genomtänkta.

När det gäller de kulturhistoriska aspekterna så är det emellertid inte endast husens utformning som är av betydelse. Det kan ifrågasättas om det över huvud taget är lämpligt med tillkommande bebyggelse så nära Kottla gård. Vi tänker också på den visuella kontakten mellan Kottla gård och Kottlasjön. Dessa aspekter ligger dock inte inom Naturskyddsföreningens ansvarsområde, varför vi i fortsättningen håller oss till naturmiljöaspekterna.

Man citerar också vad översiktsplanen säger om tillkomsten av generationsboende, men detta kan ju endast motivera den tillkommande bebyggelsen inom redan bebyggd tomtmark. Eventuellt ny bebyggelse på ängen kan definitivt inte anses höra till denna kategori och kan alltså inte motiveras på så sätt som görs i planskissen.

I översiktsplanen förs ett resonemang om de problem som finns med förtätningar. Man talar om "gröna öar" med stor betydelse för närmiljön. Betydelsen av sådana gröna öar har länge framhållits av Naturskyddsföreningen och vi såg det som en framgång för vårt arbete att frågan togs upp i översiktsplanen.

När vi nu kommer till genomförandet av de ambitioner som angavs i översiktsplanen ser vi det som en brist att dessa frågor inte alls belyses i planskissen. Det görs ingen avvägning mellan ängsmarkens betydelse för närmiljön och den enskilde exploatörens intresse. Avsnittet om gröna öar står i samma kapitel i översiktsplanen som texten om generationsboende, men är inte citerat i planskissen trots att det har stort intresse för bedömningen av exploateringen av ängsmarken.

Agenda 21

Agenda 21 ger också vägledning för planarbetet men citeras inte alls. "Lidingö stad förbinder sig för sin del att i all verksamhet leva upp till de mål och åtgärder som anges i Lidingös Agenda 21" står det i inledningen till Agenda 21. Detta är naturligtvis inte juridiskt bindande, men i varje planarbete bör man åtminstone föra ett resonemang om hur planen förhåller sig till Agenda 21. Gör man avsteg från tidigare bedömningar så bör det markeras.

Under rubriken Byggande i Agenda 21 fäster vi oss bl.a. vid: "Vi som bor och verkar på Lidingö vill utifrån våra olika utgångspunkter, arbeta för att:

kompensera naturen för bebyggd mark genom att anlägga grönytor

Postadress :

c/o Helena Klangemo
Åkerbärsv. 15
181 64 LIDINGÖ

tel.: 08-765 24 14
e-post : helena@biosfaren.se

organisationsnummer: 813600-4028
postgiro: 45 88 14 - 1

miljöbedömningar genomförs vid allt byggande liksom vid till- och ombyggnad”

Det kan naturligtvis inte regleras i denna detaljplan hur bebyggd mark inom detta område skall kompletteras i ett annat, men det bör beaktas vid den politiska behandlingen. Vilka möjligheter finns på Lidingö att kompensera för nybyggen? Finns några över huvud taget?

Den kortfattade miljöbeskrivning som finns i planskissen anser vi inte uppfylla ambitionerna i Agenda 21. Beskrivningen omfattar endast sådant som är uppenbart redan vid en yttlig okulärbesiktning av området. Utan en grundligare inventering kan man inte vara säker på vilka naturvärden som skulle förstöras. Enligt vår uppfattning behöver en ordentlig MKB utföras. De naturvärden, som vi har observerat, och vad som i första hand behöver utredas redovisas nedan.

Strandskydd

Strandskydd råder intill 100 meter från Kottlasjön. Bestämmelserna om strandskydd i 7 kap. Miljöbalken finns där av synnerligen goda skäl. Syftet är att ”trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, samt att bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurlivet”. Särskilt angeläget med strandskydd är det naturligtvis i tätortsnära områden. Under senare år har Naturskyddsföreningen - inte bara på Lidingö - nödgats konstatera att strandskydd upphävts på ett närmast slentrianmässigt sätt vid detaljplanläggning.

Möjlighet till dispens finns i vissa fall *om särskilda skäl föreligger*. Detta antyds i planskissen men vi tycker resonemanget är en aning lättvindigt.

Ett skäl för dispens kan, enligt miljöbalkens förarbeten, vara att den aktuella platsen redan är ianspråktagen för privat nyttjande. Detta skäl åberopas i planskissen men kan inte anses vara relevant för 9:81, 9:77 och 9:76 (den sista fastigheten är dock endast obetydligt berörd). Dessa fastigheter är i huvudsak inte etablerad tomtmark utan tvärtom allmänt tillgängliga och ingår i det gröna stråk som förbinder Kottla gård med Kottlasjön.

Ett annat skäl för dispens kan, enligt miljöbalkens förarbeten, vara att den aktuella platsen är avskuren från stranden och därför saknar betydelse för strandskyddets syfte. Det tycks vara denna möjlighet som åsyftas i planskissen när man skriver ”Mellan de nämnda fastigheterna och Kottlasjön ligger en rad bebyggda fastigheter som innebär att direktkontakt med Kottlasjön saknas”. Detta är riktigt i den västra delen av området, men är en helt felaktig och vilseledande beskrivning av förhållandena i områdets östra del. En ny bebyggelse på 9:81 eller 9:77 skulle täppa till den kvarvarande kontakten med sjön.

Preliminär miljöanalys

Postadress :

c/o Helena Klangemo
Åkerbärsv. 15
181 64 LIDINGÖ

tel.: 08-765 24 14
e-post : helena@biosfaren.se

organisationsnummer: 813600-4028
postgiro: 45 88 14 - 1

Enligt omkringboende hyser området rikligt med groddjur. Alla groddjur är fridlysta och vissa arter som t ex Större vattensalamander är skyddade genom EU's habitatdirektiv. Även åkergrodan finns omnämnd som art som kräver hänsyn (EU lagstiftning). Åkergroda kan man anta finns i området. Förekomst av Större vattensalamander är mer osäkert och bör således undersökas. Detta görs bäst genom att man sätter ut flaskfällor under lekperioden (maj). Groddjur generellt inventeras bäst under lektiden, april-maj då man både kan lyssna efter läten samt observera djuren.

De tre gamla och solbelysta sälgarna som står mellan 25-30 meter från den stensatta vägen hyser också höga naturvärden. På träden syns spår efter gnagande insekter. Vi har lämnat prover till entomologerna på Naturhistoriska riksmuseet och där kan man inte utesluta att det är gnagspår efter den rödlistade Myskbocken, *Aromia moschata*. Riksmuseet behöver göra en grundligare undersökning på plats för att med säkerhet kunna avgöra vilken art det rör sig om. Myskbock har minskat kraftigt under senare tid och är numera mycket lokal. Den förekommer på gamla solbelysta sälgar. Rödlistekategori: Missgynnad. Entomologen Folke K Larsson i Käppala har observerat Myskbock på sälg i Käppala så vi vet att den förekommer på ön.

Sälg är också ett mycket viktigt träd för olika pollinerande insekter. Pollen eller nektar från sälg är en livsviktig näringskälla på våren för humlor, solitära bin m fl. Utan det energitillskottet "orkar" de inte med att grunda sina samhällen/lägga sina ägg och det påverkar fruktsättningen av skogsbär som blåbär och lingon (pollineras av humlor) och frukträd. Sven G Nilsson, professor i zoökologi vid Lunds universitet skriver i sin bok "Skogsdynamik och arters bevarande", Studentlitteratur 2005 att "sälg har stor betydelse för den biologiska mångfalden (insekter, svampar, fåglar) men den ska stå solexponerad för att bli särskilt viktig". Detta är just fallet med de tre sälgarna i området. De står i brynzonen exponerat mot söder och sydväst.

Även aspdungen har värden för den biologiska mångfalden. Aspen har varit hårt ansatt av skogsbruket under mer än 50 år. Gamla aspar har stora naturvärden. Både som hålträd åt spillkråka och gröngöling och andra hålbyggare. Men också för många olika mossor och lavar.

I södra delen av ängsmarken finns också ett imponerande slånbuskage. Slån är ett fruktbarande träd viktig för fågellivet men täta buskage är också viktiga skydd för småvilt och fåglar.

Vi tycker att man skall vara synnerligen försiktig med att förändra vattengenomströmningen i området. Den sanktomtmarken närmast Badbergsvägen och Kottlasjön är porten för vattengenomströmningen från de högre liggande delarna ned till Kottlasjön. Sätter man ett lås där genom en huskropp och sprängningar kan hela grundvattenströmningen förändras och få konsekvenser för intilliggande tomter. Samma effekt kan uppträda högre upp i området vid grävning,

Postadress :

c/o Helena Klangemo
Åkerbärsv. 15
181 64 LIDINGÖ

tel.: 08-765 24 14
e-post : helena@biosfaren.se

organisationsnummer: 813600-4028
postgiro: 45 88 14 - 1

sprängning och hårdgörning av tomtytter. Det kan påverka både intilliggande tomter/vägar samt påverka hela dräneringsmönstret i området och få effekter på Kottlasjön.

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen motsätter sig de möjligheter till exploatering av 9:76, 9:77 och 9:81 som planen skulle medge.

Vi anser att en sådan skulle strida mot intentionerna i översiktsplanen och i Agenda 21. Vi anser vidare att det inte finns sådana särskilda skäl för dispens från strandskyddsbestämmelser som anges i miljöbalkens förarbeten.

Den miljöbeskrivning som gjorts i planskissen är klart otillräcklig. Vi anser att en MKB bör göras innan man går vidare med ärendet. Det finns anledning förmoda att konsekvenserna på flora och fauna skulle kunna bli betydande.

Naturskyddsföreningen vill dessutom påtala att planskissen är vinklad så tillvida som de hänvisningar till översiktsplanen som görs och det resonemang som förs uppenbart har relevans endast för den mindre kontroversiella delen av planen.

Helena Klangemo / ordförande Naturskyddsföreningen i Lidingö

Postadress :

c/o Helena Klangemo
Åkerbärsv. 15
181 64 LIDINGÖ

tel.: 08-765 24 14
e-post : helena@biosfaren.se

organisationsnummer: 813600-4028
postgiro: 45 88 14 - 1